

Illustratie vrij naar Otto Dix' Portret van journalist Sylvia von Harden, 1926

JEANNE PRISSE

Jeanne Prisser bericht over wat zich afspeelt in de voorhoede van de beeldende kunst. Deze week: een wonderlijke wandvullende wirwar en een ontroerende performance.

Ali Banisadr, *Broken Land*, 2015.

Amsterdam, 3 februari

Hysterisch geklets van een dorre pruim' typeerde een galeriehouder deze rubriek onlangs met de voor die beroepsgroep kenmerkende eloquentie (getuigden hun persberichten maar van eendere welsprekendheid), en hoewel ik het daar natuurlijk totaal mee oneens was (hysterisch, moi?) hoorde ik mezelf later die handelaar in kwestie toch verdedigen: 'Ja maar, dat is zijn perspectief'.

Over zo'n perspectief, het algemene dooddoenrige excuus-perspectief, gaat de tentoonstelling in Grimm nou net niét. Zij handelt over de specifiekere variant: de visuele. In de echte wereld is zo'n perspectief zeer bepalend voor ons gemoed – vaak onbewust. Ik heb wel eens een middag door de medina van Tanger gedwaald. Dat vond ik tamelijk vervelend. Ik heb ook wel eens een paar dagen over een Boliviaanse zoutvlakte getrokken. Dat vond ik zo mogelijk nog onaangener. Wat medina en zoutvlakte ontbeerden, was een variatie aan perspectief, een prettige afwisseling van gesloten ruimten en riante vergezichten, 'lofty perspectives' noemen de Engelsen dat zo mooi (en propere toelichten – dat misten ze ook).

Fijne les, Prisser. En dan nu graag iets over de tentoonstelling.

Die is zeer fraai. Zij werd samengesteld door de Londense curator Jane Neal, en had als startpunt de Leipziger schilder Matthias Weischer, een kunstenaar bij wie de zichtlijnen altijd nadrukkelijk aanwezig zijn. Alle geselecteerde kunstwerken – olie- verf, sculptuur – hebben iets met zijn doeken te maken. Dat kan nog op best veel manieren. Naast het in Europa gebruikelijke centraalperspectief (alle lijnen verdwijnen in één punt, weet u nog wel) ziet men hier ook alternatieve perspectieven: samengesteld (Constant, René Daniëls) en isometrisch (Christian Hidaka). Ook zijn er werken die spelen met het gegeven dat ze wel/geen perspectief bezitten (Farah Atassi). Hoe noem je zoiets? Perspectiefloos?

Mijn op een na favoriete schilderij in de expositie is een stuk van Weischer, een klein, korzellig werk met daarop een binnenplaats, alles dik in de verf, wat zeg ik: het ziet eruit alsof

Christian Hidaka, *Untitled*, 2015.

het bijna uit elkaar valt. Mijn favoriete stuk is een wandvullend stuk van Ali Banisadr. Wat het precies voorstelt, is moeilijk te zien. Het oogt als een wirwar van vleugels, veren, snavels, poten, als een school vogels dus, een uitvliegende uilenkolonie gefotografeerd met een ver openstaande lens; een volledig abstract beeld, volkomen logisch en zeer aantrekkelijk. Een doek dat een plekje op zaal verdient van bijvoorbeeld het Haags Gemeentemuseum. Maar dat is mijn perspectief.

Rotterdam, 4 februari

Is het kunst of kan het weg? Een bekende en wat flauwe opmerking, die ik best vaak hoor. Ingewikkeld wordt het pas wanneer het én kunst is én weg moet.

'Wat doet men met de werken van een overleden kunstenaar, wat doet men met de overblijfsels van onze ouders, en hoe verwerkt men trauma in verlies.' Nogal wat vragen tegelijk las ik in de aankondiging van galerie Hommes, niet de lichtste ook en bovendien taalkundig verwarrend. Trauma in verlies verwerken? Maar vooral de middelste vraag hield me bezig: wat, ja wat te doen met de 'overblijfsels' van onze ouders?

Gelukkig heb ik de hele lange wonderige weg naar Rotterdam Charlois om daarover na te denken. Vlak voor aankomst eet ik een troostrijk kade-

tje belegen kaas klaargemaakt door een piekfijn geblondeerde kasteleines, voordat ik me over deze kwesties ga buigen – men kan zich maar beter goed voorbereiden.

In Hommes hangen de schilderijen van Françoise Magrangeas (1949-2011), moeder van performancekunstenaars Nina Boas (1980). De een was een Franse schilder die in Nederland veel met choreografen had gewerkt (ik kende haar niet), de ander is een performancekunstenaar die ook tekent (haar ken ik enigszins). De appel was ver, maar ook weer niet héél ver van de boom gevallen. De taal van het lichaam was en is beiden vertrouwd.

De schilderijen zijn mooi op een beetje ouderwetse manier. Monumentale vrouwenlichamen vaak op de rug gezien, die meer vorm en beweging dan lichaam zijn. Het is realisme dat ooit in was, toen uit raakte en nu gewoon weer kan – standvastigheid loont, mensen.

Dochter Nina Boas heeft een selectie in de galerie opgehangen en bracht er daarna een hele nacht mee door. Daarna was ze ermee opgetreden voor het openingspubliek. Ze was erin gekropen, had ze omgeslagen, was één geworden met de schilderijen van haar overleden moeder en had ze daarna afgelegd. Letterlijk; één schilderij hangt er nu als klamme was, gedrapeerd over een meubel. Ik bekijk foto's van de performance en die ontroeren mij, net als die losjes op de muur gespijkerde schilderijen.

Over twee weken wordt de performance herhaald. Waar het oeuvre daarna heen gaat, is nog niet duidelijk, maar wel dat de volgende generatie er waardig en definitief afscheid van heeft genomen. De dochter is als het ware door het oeuvre van de moeder heen gekropen.

Ik denk aan de stroom vuilniszakken die ik destijds rücksichtslos heb afgevoerd en voel een beetje spijt. Daar had dan wel geen kunst in gezeten, maar toch.

Performance *My Mothers Paintings* van Nina Boas met schilderijen van Françoise Magrangeas in Galerie Hommes. Foto Sjoert Willemstein

INFO

A Question of Perspective Grimm Gallery, Amsterdam, t/m 5/3.
My Mothers Paintings Hommes galerie, Rotterdam, t/m 19/2. Performance op 17 en 19/2.

● VERVOLG VAN PAG V5

nen wij ons vergelijken met The Royal Ballet in Londen en het ballet van de Opéra in Parijs.'

Onder directeur Brandsen gaat het intussen uitstekend met Het Nationale Ballet. De zaalbezetting vorig seizoen was 94 procent en dat is ongekend hoog. De groep bedient zich van glamoureuze marketingcampagnes, de AVRO zond de achtdelige documentaire *Bloed, zweet en blaren* uit, het niveau van de dansers is hoog, eerste solisten als Igone de Jongh en Marijn Rademaker zijn steeds vaker een aantrekkelijk visitekaartje, Viktor & Rolf ontwierpen kostuums, Erwin Olaf maakte foto's.

Het repertoire is gevarieerd - grote, klassieke balletten naast modern werk, gevestigde namen (Hans van Manen) naast nieuwe ontdekkingen (Justin Peck uit New York die in juni zijn bejubelende *The Year of the Rabbit* komt instuderen, op muziek van Sufjan Stevens). De Junior Company zorgt intussen voor verse input en talentontwikkeling. Ook internationaal timmert het gezelschap aan de weg: vorig jaar waren er tournees naar China, Hongkong, Sint Petersburg en Londen, en dit jaar naar Spanje. Frankrijk en Mexico staan op het programma.

Vijf dagen later. De repetities zijn inmiddels verplaatst van de studio naar de grote zaal. Het verschil is immens: in het transparante decor oogt alles ineens imposant – de kostuums, de belichting, de groepsdansen. Brandsen zit vlak bij een batterij aan theatertechniek en staat via de geluidsinstallatie in direct contact met zijn dansers. In een heftige scène wordt Igone de Jongh (die in de tweede cast de rol van Mata Hari danst) bijna omvergelopen door een

peloton woeste mannen. Even zit de schrik er goed in.

'Igone, are you okay?', roept Brandsen vanuit de zaal. Ja, Igone is oké. Even later is de choreograaf geagiteerd omdat er te veel geel licht op het podium staat en omdat er bij het verschuiven van de spiegelpanelen een snerpend geluid te horen is. 'Komt goed', aldus de onverstoorbare technici. Als Brandsen na de repetitie aan Igone de Jongh in alle rust voor doet hoe je dramatisch aan je eind kunt komen, is iedereen gerust: Ted heeft alles onder controle.

Naar *Mata Hari* komt de komende weken een aantal buitenlandse balletdirecteuren kijken. Iedereen is naarstig op zoek naar nieuwe titels, dus wie weet kan deze productie nog jaren vooruit, ook internationaal. Maar risikant is de hele onderneming zeker ook.

Brandsen: 'Risico's horen bij het vak, risico's horen bij het leven, elke dag weer. Ik weet nu al dat er bepaalde critici zullen zijn die het helemaal niets vinden. Nou ja, dat hoort erbij. Maar als het publiek zou wegblijven, is dat een enorme sof voor het gezelschap, en voor mij natuurlijk. Ik ga er overigens vanuit dat het publiek het geweldig vindt, daar heb ik alle vertrouwen in.'

Dan moet hij terug naar de zaal, waar de technici tegen diverse obstakels aanlopen. Morgenochtend om negen uur zit hij weer achter zijn bureau om zaken te regelen en roosters te bekijken. Daarna om half tien opnieuw de studio in en tot middernacht doorwerken aan *Mata Hari*.

Nieuwe dag, nieuw zweet.

Mata Hari door Nationale Opera & Ballet, choreografie Ted Brandsen. In Muziektheater Amsterdam, première 6/2. Daar t/m 26/2.

Advertentie

jan van beek

EIGENTIJD S WONEN

PASTOE A'DAMMER
In lak mist, snowwhite, rood, snowwhite/rood, en snowwhite groen.
Van € 1225,- voor € 995,-. Afmeting 205 x 37 x 37 cm.

ARTISAN HANNY
Schitterende massief houten tafels in vele houtsoorten en maatvoeringen! (ook uitschuifbaar)
Bijv. 90 x 200 in noten geolied € 1799,-.

***DUTCH ORIGINALS GISPEN 412**
In leder Scala zwart (uitlopende kwaliteit). Frame gesatineerd nikkel
van € 2685 voor € 1899
Direct leverbaar!
Nog enkele stuks! OP=OP

Montis Axel 3,5-zits (218 cm) in leder rancho (nog div. kleuren)
van € 4799,- voor € 3999,-
4-zits (246 cm) van € 4999,- voor € 4499,-
Speciaal extra ingekocht, vraag naar onze voorraad, op=op !!

UITGEBREIDE COLLECTIE DESIGNKLASSIEKERS, SERVICE EN PERSOONLIJK ADVIES.
Beukenplein 23 • 1092 BB Amsterdam • T (020) 665 63 10 • www.janvanbeek.nl